

Financiële doorrekening verduurzaming schoolgebouwen Nijmegen (versie 24-12-21)

Aanleiding

Schoolbesturen en gemeenten staan landelijk aan de vooravond van een grootschalige vervangingsoperatie in de scholenbouw. Om daarbij te kunnen voldoen aan gezondheidsrichtlijnen (ventilatie, binnenklimaat), onderwijskundige ontwikkelingen (inclusie, kansengelijkheid) en klimaatdoelstellingen (klimaatakkoord, energiebesparing) zullen aanvullende investeringen nodig zijn. Tweede kamerleden zijn hierover op 21 december 2021 per brief geïnformeerd door de minister van OCW. Dit middels een 'beleidsreactie op het Interdepartementaal Beleid Onderzoek Onderwijshuisvesting: Een vak apart. Een toekomstbestendig onderwijshuisvestingstelsel' (Bron: [Kamerbrief 21 december | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#))

Zo zijn er in het Klimaatakkoord afspraken gemaakt dat al het maatschappelijk vastgoed, waaronder schoolgebouwen, een bijdrage moet leveren om de doelstellingen voor CO₂-reductie te halen. In 2030 gaat het om een reductie van 49% ten opzichte van 1990. Voor 2050 is afgesproken dat de reductie 95% moet zijn. De dit jaar aangenomen Europese Klimaatwet heeft de doelstelling voor 2030 verhoogd tot 55%. De Europese Commissie heeft daarbij een pakket aan voorstellen gepresenteerd hoe dat verhoogde doel te behalen (Fit-for-55 pakket). Deze voorstellen gaan ook het funderend onderwijs raken. In een door de PO-Raad, VO-raad en de VNG in 2020 gezamenlijk opgestelde sectorale routekaart verduurzaming schoolgebouwen heeft de sector aangegeven wat er nodig is om aan deze doelstellingen te kunnen gaan voldoen. Landelijk is berekend dat de totale investeringsbehoefte in de periode tot 2050 neer zal komen tot 42 miljard in totaal (niet geïndexeerd en prijspeil januari 2019). Dit is 21 miljard meer dan wat er op dit moment wordt uitgegeven aan onderwijshuisvesting. Dit komt neer op een tekort van 700 miljoen aan investeringsmiddelen per jaar. (Bron: [Sectorale Routekaart verduurzaming schoolgebouwen | Sectorraden en VNG](#))

Bovenstaande nationale en internationale ontwikkelingen hebben een directe invloed op het proces en de beschikbare financiële middelen als onderdeel van de Evaluatie Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting in de gemeente Nijmegen. De verwachting is dat zonder aanpassing van de rekenvergoeding het tempo waarin scholen in Nijmegen vervangen gaan worden verlaagd zal moeten worden. Zonder extra budget wordt het niet mogelijk noodzakelijke klimaat-aanpassingen te treffen.

Om meer inzicht te krijgen in de consequenties van bovengenoemde ontwikkelingen, en de daarmee samenhangende verduurzamingsopgave van het scholenbestand in Nijmegen, is het kenniscentrum Ruimte-OK gevraagd een financiële doorrekening op hoofdlijnen te maken. Door het maken van deze doorrekening kan een beeld worden verkregen of er kan worden voldaan aan de lopende afspraken vanuit de doordecentralisatie onderwijshuisvesting (DDC) en wat de consequenties zijn van de gemaakte afspraken in het klimaatakkoord voor het scholenbestand in Nijmegen.

Leeswijzer

Gestart wordt met het inzichtelijk maken van de financiële investeringsbehoefte middels twee scenario's (1). Op basis hiervan kan een indicatie worden afgegeven voor het tekort in de huidige rekenvergoeding (2). Het document sluit af met een toelichting (3).

1. Financiële doorrekening beide scenario's

Vanuit een modelmatige benadering zijn in overleg met gemeente en schoolbesturen de volgende twee scenario's onderzocht.

Scenario 1. Continueren huidige DDC overeenkomst

Ongewijzigde afspraken. Doorgaan binnen de huidige DDC rekenvergoeding. Dit scenario brengt de consequenties in beeld wanneer enkel wordt voldaan aan de huidige energie- en bouwwetgeving. Er wordt dan alleen voldaan aan de huidige eis van een bijna energieneutraal gebouw (BENG). Met dit scenario wordt geen rekening gehouden met gemaakte afspraken in het klimaatakkoord.

Scenario 2. Voldoen aan DDC overeenkomst + voldoen aan doelstellingen klimaatakkoord

Dit scenario brengt de consequenties in beeld om te kunnen gaan voldoen aan de gemaakte afspraken zoals vastgelegd in het klimaatakkoord. Gebouwen voldoen daarmee aan de eis van Energieneutraal (voor het gebouw gebonden elektraverbruik) en Aardgasvrij. Duidelijk wordt welke aanvullende middelen hiervoor benodigd zullen zijn.

Gevolgdde werkwijze en gehanteerde uitgangspunten:

Met de beide scenario's is berekend in welke mate wordt voldaan aan de gemaakte afspraken in de huidige DDC overeenkomst als ook het klimaatakkoord. De daarbij benodigde investeringsbehoefte is vergeleken met het voor huisvesting beschikbare budget binnen de bestaande DDC rekenvergoeding.

Het betreft een modelmatige benadering waarmee een eerste globale indicatie kan worden verkregen op basis van bouwjaren en oppervlaktes. Het is op dit moment niet exact te zeggen in hoeverre de getoonde cijfers passen bij reële investeringsscenario's van schoolbesturen. Cijfers kunnen daarmee per gebouw en schoolbestuur verschillen.

Net als bij de Sectorale Routekaart verduurzaming schoolgebouwen is eerst de uitgangssituatie in 2017 bepaald. Daarna is per scenario inzichtelijk gemaakt wat de opbrengsten en benodigde investeringen zijn ten opzichte van de uitgangssituatie.

De geformuleerde doelstellingen in het klimaatakkoord hebben betrekking op het gebouw gebonden energieverbruik. Om te kunnen rekenen aan de reductie van CO₂ uitstoot wordt gerekend met het referentiejaar 2017.

De gebouw gebonden CO₂ uitstoot voor het referentiejaar 2017 komt, gebruik makend van de uitgangspunten uit de Sectorale Routekaart, voor het scholenbestand in Nijmegen neer op:

- Gebouw gebonden CO₂ uitstoot (referentiejaar 2017) = 6.905 ton (= 6,9 miljoen kg)
- Gebruik gebonden CO₂ uitstoot (referentiejaar 2017) = 1.440 ton (= 1,4 miljoen kg)
- Totale CO₂ uitstoot scholenbestand in Nijmegen = 8.345 ton (referentiejaar 2017)

In de doorrekening is rekening gehouden met het feit dat de zogenoemde emissiefactor van het elektraverbruik de komende tien jaar zal dalen. Dit komt door een toename in de omvang van duurzaam opgewekte elektriciteit (o.a. windparken op zee). Dit zorgt er voor dat er ook zonder investeringen al een reductie van CO₂ uitstoot gaat plaatsvinden. Deze verlaging van de emissiefactor zal voor het scholenbestand in Nijmegen zorgen voor een reductie van 11% in 2025 (770 ton tov 2017). Voor 2030 loopt dat verder op tot 27% (1.850 ton tov 2017).

Onderliggend uitgangspunten die zijn gebruikt voor het maken van de berekeningen staan beschreven in bijlage A.

Scenario 1. Voldoen aan DDC overeenkomst - huidige situatie

Ongewijzigde afspraken. Doorgaan binnen de huidige DDC rekenvergoeding. Dit scenario brengt de consequenties in beeld wanneer enkel wordt voldaan aan de huidige energie- en bouwwetgeving. Er wordt dan alleen voldaan aan de huidige eis van een bijna energieneutraal gebouw (BENG). Met dit scenario wordt geen rekening gehouden met gemaakte afspraken in het klimaatakkoord.

Sinds de start van de DDC overeenkomst in 2008 zijn reeds 29 van de 66 DDC scholen (op 69 locaties) aangepakt. Dit komt overeen met 143.199 m2 BVO van het scholenbestand. In dit scenario worden de resterende 37 scholen (78.268 m2 BVO) aangepakt op het wettelijk minimum niveau van het bouwbesluit. Deze gebouwen zullen daarmee nog niet voldoen aan de klimaatdoelstellingen van 2050.

Daarmee worden alle 66 DDC scholen (op 69 locaties) binnen de DDC vervangen in periode 2008-2048. Dit conform de gemaakte afspraak, in de doordecentralisatie-overeenkomsten, om in veertig jaar alle scholen te vernieuwen.

Gevolgd aanpak: 12 DDC scholen in 2020-2030 (aanpak scholen met bouwjaar voor 1965)
12 DDC scholen in 2030-2040 (aanpak scholen met bouwjaar voor 1980)
13 DDC scholen in 2040-2050 (aanpak scholen met bouwjaar tot 2008)

Met dit scenario is de **te verwachten reductie CO₂ uitstoot ca. 40% (2.800 ton) in 2050**

Scenario 1 voor DDC scholen

Aan te pakken scholenbestand (aantallen)

	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	10	9	10	29
VO	2	2	0	4
SO	0	1	3 +	4 +
	<u>12</u>	<u>12</u>	<u>13</u>	<u>37</u>

Aan te pakken scholenbestand (m2 BVO)

	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	19.444	17.405	14.701	51.550
VO	7.946	12.420	0	20.366
SO	0	2.836	3.516 +	6.352 +
	<u>27.390</u>	<u>32.661</u>	<u>18.217</u>	<u>78.268</u>

Benodigde investeringen (kosten)

	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	€ 50.554.400	€ 45.253.000	€ 38.222.600	€ 134.030.000
VO	€ 19.070.400	€ 29.808.000	-	€ 48.878.400
SO	-	€ 7.373.600	€ 9.141.600 +	€ 16.515.200 +
	<u>69.624.800</u>	<u>82.434.600</u>	<u>47.364.200</u>	<u>€ 199.423.600</u>

Benodigde investeringen voor DDC scholen is € 199 miljoen tot 2050. Dit is gemiddeld € 6,6 miljoen per jaar. Dit geeft modelmatig een jaarlijkse toename in kapitaallasten van 250K.

Gekeken is naar de beschikbare investeringsruimte bij schoolbesturen. Deze is toegelicht in bijlage A. Op basis van beschikbare investeringsruimte in 2019 en uitgaande van een gelijkmatige vrijval van kapitaallasten komen de schoolbesturen jaarlijks 4,3 miljoen aan investeringsruimte tekort (uitleg: 6,6 miljoen - 2,3 miljoen beschikbaar). De afgesproken ambitie (in 40 jaar alles vernieuwen) kan niet worden gehaald. Ingrijpen door verlagen ambitie of extra budget beschikbaar stellen is nodig om te kunnen voldoen aan de afgesproken ambitie.

Aangehouden kosten niveau:

Kostenniveau m2/BVO	
PO	€ 2.600
VO	€ 2.400
SO	€ 2.600

De benodigde investeringen voor de niet DDC scholen in scenario 1 zijn:

Scenario 1 voor niet DDC scholen				
Aan te pakken scholenbestand (aantallen)				
	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	0	1	3	4
SO	0	1	2 +	3 +
	0	2	5	7
Aan te pakken scholenbestand (m2 BVO)				
	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	0	1.203	6.959	8.162
SO	0	4.124	5.130 +	9.254 +
	0	5.327	12.089	17.416
Benodigde investeringen (kosten)				
	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	€ 0	€ 3.128.000	€ 18.093.000	€ 21.221.000
SO	€ 0	€ 10.722.000	€ 13.338.000 +	€ 24.060.000 +
	0	13.850.000	31.431.000	€ 45.281.000

Dit is excl. Kristallis (locatie Hunnerbergcollege) deze kent bekostiging vanuit Ministerie J&V

Scenario 2.

Voldoen aan DDC overeenkomst - voldoen aan doelstellingen klimaatakkoord

Dit scenario brengt de consequenties in beeld om te kunnen gaan voldoen aan de gemaakte afspraken zoals vastgelegd in het klimaatakkoord. Gebouwen voldoen daarmee aan de eisen van Energieneutraal (voor het gebouw gebonden elektraverbruik) en Aardgasvrij. Duidelijk wordt welke aanvullende middelen hiervoor benodigd zullen zijn.

Met dit scenario voldoen alle 66 DDC schoolgebouwen (op 69 locaties) aan doelstellingen klimaatakkoord 2050.

Gevolgd aanpak: 18 DDC scholen in 2020-2030 (aanpak scholen voor 1970)
19 DDC scholen in 2030-2040 (aanpak scholen na 1970)
29 DDC scholen in 2040-2050 (aanpak scholen na 2008)

Met dit scenario is de **te verwachten reductie CO₂ uitstoot ca. 95% (6.500 ton) in 2050**

Scenario 2 voor DDC scholen

Aan te pakken scholenbestand (aantallen)

	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	15	14	13	42
VO	3	1	14	18
SO	0	4	2 +	6 +
	18	19	29	66

Aan te pakken scholenbestand (m2 BVO)

	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	29.305	22.245	26.837	78.387
VO	9.821	10.545	112.849	133.215
SO	0	6.352	3.513 +	9.865 +
	39.126	39.142	143.199	221.467

Benodigde investeringen (kosten)

	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	€ 87.915.000	€ 66.735.000	€ 26.837.000	€ 181.487.000
VO	€ 26.516.700	€ 28.471.500	€ 112.849.000	€ 167.837.200
SO	€ 0	€ 19.056.000	€ 3.513.000 +	€ 22.569.000 +
	114.431.700	114.262.500	143.199.000	€ 371.893.200

Benodigde investering is € 372 miljoen euro tot 2050. Dit is gemiddeld € 12,4 miljoen per jaar. Dit geeft modelmatig een jaarlijkse toename in kapitaallasten van 468K. Op basis van beschikbare investeringsruimte in 2019 en uitgaande van een gelijkmatige vrijval van kapitaallasten komen de schoolbesturen jaarlijks 5,8 miljoen per jaar extra tekort ten opzichte van scenario 1 (uitleg: 12,4 miljoen - 6,6 miljoen scenario 1). Extra budget beschikbaar stellen is nodig om te kunnen voldoen aan doelstellingen van het klimaatakkoord. Zonder extra budget wordt de aanpak van de schoolgebouwen zoals hierboven beschreven niet gehaald.

Afwijkingen in m2 omvang ten opzichte van de DDC monitor 2020 heeft te maken met aanwezigheid twee gebouwen (Akkerlaan 19 en Hatertseweg 404; samen 6.642 m2 BVO) die niet meer nodig zijn voor onderwijs maar nog wel in bezit zijn van schoolbestuur. Deze gebouwen zijn in berekening verduurzamingsopgave niet meegenomen.

Aangehouden kostenniveau:

Kostenniveau m2/BVO		+ upgrade gebouwen na 2008
PO	€ 3.000	€ 1.000
VO	€ 2.700	€ 1.000
SO	€ 3.000	€ 1.000

De benodigde investeringen voor de niet DDC scholen in scenario 2 zijn:

Scenario 2 voor niet DDC scholen				
Aan te pakken scholenbestand (aantallen)				
	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	0	4	2	6
SO	1	2	0 +	3 +
	1	6	2	9
Aan te pakken scholenbestand (m2 BVO)				
	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	0	8.162	4.229	12.391
SO	4.124	5.130	0 +	9.254 +
	4.124	13.292	4.229	21.645
Benodigde investeringen (kosten)				
	2020-2030	2030-2040	2040-2050	Totaal
PO	€ 0	€ 24.486.000	€ 4.229.000	€ 28.715.000
SO	€ 12.372.000	€ 15.390.000	€ 0 +	€ 27.762.000 +
	12.372.000	39.876.000	4.229.000	€ 56.477.000

Dit is excl. Kristallis (locatie Hunnerbergcollege) deze kent bekostiging vanuit Ministerie J&V

2. Indicatief tekort DDC rekenvergoeding

Op basis van de gemaakte modelmatige doorrekening wordt zichtbaar wat de financiële gevolgen zijn van de afgesproken ambitie en de daarbij komende verduurzamingsopgave. Beide scenario's kunnen door de schoolbesturen niet worden gerealiseerd binnen de daarvoor beschikbare rekenvergoeding. De huidige DDC rekenvergoeding aan schoolbesturen is onvoldoende om de investeringsbehoefte gefinancierd te krijgen. Het tekort aan investeringsruimte bij schoolbesturen zorgt er voor dat de afgesproken ambitie daarmee niet langer haalbaar is. Daarnaast wordt het onmogelijk om de gestelde duurzaamheidsdoelstellingen uit het klimaatakkoord te behalen. De modelmatige benadering maakt daarbij inzichtelijk welk deel het gevolg is van gestegen bouwkosten en welk deel het gevolg is van duurzaamheidsdoelstellingen zoals afgesproken met het klimaatakkoord.

Hieronder een samenvattend eindoverzicht van de DDC scholen per scenario:

	Scenario 1	Scenario 2
investeringsbehoefte p/jr	6,6 miljoen	12,4 miljoen
investeringsruimte p/jr	2,3 miljoen	2,3 miljoen
tekort	4,3 miljoen	10,1 miljoen

Scenario 1: 4,3 miljoen kostenstijging als gevolg van aanscherping bouwbesluit-eisen (BENG) en stijgende bouwprizen

Scenario 2: 5,8 miljoen kostenstijging als gevolg van doelstellingen klimaatakkoord

In bovengenoemd overzicht zijn de kosten voor de niet DDC scholen niet meegenomen. Een indicatie van benodigde investeringen in de niet DDC scholen staan bij scenario's vermeld.

Toelichting:

Uit een eerste analyse van de jaarlijkse uitgaven van schoolbesturen blijkt dat de beschikbare investeringsruimte bij schoolbesturen steeds kleiner wordt (zie bijlage A). Reden hiervoor is dat de indexering van de rekenvergoeding achterblijft bij de kostenstijgingen van de scholen(ver)bouw. Vooral voor schoolbesturen met een oud gebouwenbestand vormt dit in toenemende mate een probleem.

Wanneer de huidige rekenvergoeding wordt gecontinueerd komen schoolbesturen jaarlijks 4,3 miljoen aan investeringsruimte tekort. De afgesproken ambitie (in 40 jaar alles vernieuwen) kan daarmee niet worden gehaald. Ingrijpen door verlagen ambitie of extra budget beschikbaar stellen is nodig om te kunnen voldoen aan de afgesproken ambitie.

Duidelijk is ook dat de benodigde extra investeringen vanuit het klimaatakkoord daar nog bovenop komen. Het verschil tussen scenario 1 en 2 toont het feitelijke tekort aan financiële dekkingsmiddelen voor de verduurzamingsopgave. De doorrekening maakt duidelijk dat de originele DDC vergoeding niet bedacht is op de verduurzamingsopgave. Zonder een verhoging van de rekenvergoeding wordt dit jaarlijkse tekort van circa. 5,8 miljoen (uitleg: 12,4 miljoen - 6,6 miljoen) aan benodigde investeringsruimte neergelegd bij de schoolbesturen zonder dat deze hiervoor over de benodigde dekkingsmiddelen beschikken. Om het tekort aan dekkingsmiddelen op te vangen kan lokaal worden besloten om de ambitie/ doelstellingen te verlagen, maar dan wordt op termijn niet voldaan aan de gemaakte afspraken in het klimaatakkoord. Ook wordt de noodzakelijke vernieuwing van huisvesting op de langere baan geschoven, hetgeen gezien de leeftijd van de gebouwen niet wenselijk is.

Opgemerkt moet worden dat het hier gaat om een modelmatige benadering van reguliere vervangingsinvesteringen na het veertigste jaar. Tussentijdse investeringen voor de instandhouding/ onderhoud/ renovatie zijn hierin niet meegenomen. Ook is er nog geen goed zicht op de vrijval van kapitaallasten op de langere termijn. Deze vrijval van kapitaallasten (bij schoolbesturen) op de langere termijn zal nooit voldoende zijn voor de gevraagde investeringsbehoefte. Voor een goede weergave per schoolbestuur zal één en ander specifiek uitgezocht moeten worden op niveau van de afzonderlijke gebouwen.

3. Achtergrond en toelichting

De berekeningen zijn gebaseerd op een modelmatige benadering en geven op hoofdlijnen een algemene tendens weer. De benodigde investeringsbehoefte per scenario is tot stand gekomen op basis van de beschreven uitgangspunten en beschikbare gebouwinformatie. De uitwerking zal per schoolbestuur verschillen en voor ieder gebouw anders kunnen uitpakken.

In de doorrekening is geen rekening gehouden met een toename of afname in vierkante meters als gevolg van groei- krimp. Zo zijn er op dit moment 8 tot 10 basisscholen die onder de opheffingsnorm vallen. In een evt. herijking van de rekenvergoeding zou het verstandig zijn vast te leggen hoe omgegaan wordt met deze scholen. Met oog op toekomstige investeringen is het wenselijk om de aanwezige overcapaciteit in het basisonderwijs terug te dringen.

Voor het bepalen van de rekenvergoeding is in 2008 berekend dat er jaarlijks € 18,8 miljoen nodig zou zijn voor de benodigde vervanging van de onderwijshuisvesting. Vanwege toen al ontoereikend budget vanuit de Rijksoverheid is in 2008 met de schoolbesturen een jaarlijkse rekenvergoeding van € 13,9 miljoen overeengekomen voor de onderwijshuisvesting. Om het rekenmodel sluitend te krijgen is in 2008 eenmalig maatwerk afgesproken voor nadeelbesturen en is afgesproken dat de gemeente de scholen tegen WOZ-waarde terugkopen bij het verdwijnen van het onderwijs. Middels indexering van de DDC-vergoedingen is dit bedrag opgelopen tot de genoemde € 14,4 miljoen in 2020.

Bij de indexering moet rekening gehouden worden met een drie-tal ontwikkelingen die een verklaring geven voor het ontstane tekort aan dekkingsmiddelen zoals ook in dit document naar voren komt:

1. Overheveling component buitenonderhoud voor het Primair Onderwijs:

In 2015 is de component 'buitenonderhoud' voor het Primair Onderwijs uit de rekenvergoeding gehaald. Sinds dat jaar ontvangen schoolbesturen hiervoor, net als bij het Voortgezet Onderwijs, deze middelen rechtsreeks vanuit de Rijksoverheid. De geringe stijging van de rekenvergoeding geeft daarmee een vertekend beeld.

2. Indexering loopt achter bij daadwerkelijke (bouw)kosten:

Indexering van de rekenvergoeding per m²/ per sector vindt plaats op basis van de jaarlijkse CBS-index. Bekend is dat deze indexering achter loopt op de stijgende en daadwerkelijke (bouw)kosten voor onderwijshuisvesting. Dit mede als gevolg van krapte in bouwmaterialen en personeel. Indien deze krapte verdwijnt kunnen de stijgende bouwpreizen mogelijk weer dalen. In de DDC monitor is aangegeven dat het gaat om een verschil van ca. 30% over de periode 2008-2020 (gemiddelde van 2,6 % per jaar).

3. Indexering in relatie tot aanscherping duurzaamheidseisen bouwbesluit:

In 2021 is het bouwbesluit aangepast. De aanscherping naar BENG zorgt voor een stijging in de bouwkosten. De VNG heeft dit aangemerkt als een stijging van ongeveer 9,6%.

Benodigde investeringen en rekenvergoeding

Op basis van de uitgangspunten van de Sectorale Routekaart en de Monitor DDC 2020 (zie bijlage A) is een investeringsbehoefte bepaald per scenario. Schoolbesturen zullen deze investering extern financieren via een gemeentelijke garantstelling middels schatkistbankieren. Daarmee wordt een rentecomponent geïntroduceerd. Bij het bepalen van de jaarlijks benodigde middelen voor de huisvestingsopgave zal gekeken moeten worden welke kapitaallasten er in totaal gemoeid zullen zijn bij het realiseren van de benodigde investeringen. De door schoolbesturen reeds aangegane verplichtingen en daarmee samenhangende kapitaallasten zijn daarbij bepalend voor de middelen die op jaarbasis aan de rekenvergoeding zouden moeten worden toegevoegd om te komen tot een haalbare realisatie van de verduurzaming van het scholenbestand voor het funderend onderwijs in Nijmegen.

Gemeente en schoolbesturen hanteren de prestatieafspraken van 55% vervangende nieuwbouw en 45% renovatie in 40 jaar. In de modelmatige doorberekening is het principe van een gelijke kapitaallast aangehouden. Dat wil zeggen dat de investering in renovatie (afschrijving 20 jaar) de helft is van investering in nieuwbouw (afschrijving 40 jaar). Daarmee maakt de keuze voor renovatie en-of nieuwbouw voor een doorrekening op hoofdlijnen niet uit. De kapitaallast/ impact op de begroting is immers hetzelfde.

Gebruik landelijke kengetallen en bouwjaar categorieën

De scenario's zijn uitgewerkt op basis van landelijke kengetallen en bouwjaar categorieën. Een bouwjaar categorie zegt in principe niets over de huidige staat en/of kwaliteit van het gebouw. De uitkomsten kunnen daardoor per school een vertekend beeld geven. Op basis van het oorspronkelijke bouwjaar is wel een eerste inschatting van de bijhorende energieprestatie te krijgen. Voor een daadwerkelijk inzicht op gebouwniveau zal een verdiepingsslag moeten plaatsvinden. Meer inzicht in het daadwerkelijk gemeten energieverbruik gaat daarbij helpen.

Landelijk ligt het vervangingstempo op 1,33% (jaarlijkse vervanging 125 van totaal 9.300 gebouwen). Voor Nijmegen ligt het huidige vervangingstempo op 3,53% (jaarlijkse vervanging 2,4 van de 68 DDC schoolgebouwen). Dit is dus aanzienlijk hoger dan landelijk.

Ontwikkeling OZB lasten

De OZB fungeert op dit moment binnen de lopende DDC overeenkomst min of meer als een boete op nieuwbouw en/of renovatie. Zo is de WOZ waarde van het onderwijsvastgoed in 2020 bijna verdubbeld tov 2008. Bedroeg de WOZ waarde in 2008 nog ca. 135 miljoen, in 2020 bedroeg deze bijna 250 miljoen. De OZB lasten zijn in deze 15 jaar tijd bijna verdrievoudigd. Zo betaalde schoolbesturen in 2020 vanuit hun DDC-vergoeding ruim € 2,3 miljoen aan OZB-lasten (zie ook Bijlage A). In 2005 was dit bedrag nog € 0,8 miljoen. Het schoolbestuur is daarmee gemiddeld ongeveer 15% van zijn DDC middelen kwijt aan belasting.

De ontwikkeling van de OZB lasten kan niet los gezien worden van het bedrag dat gepaard gaat met de terugkoop van panden door de gemeente. Zo gaat er voor de terugkoop van panden voor de gemeente een hogere aankoop prijs gelden.

Vergelijking maximale benutting zonnepanelen

De te behalen CO₂ reductie kan ook worden bekeken vanuit de door de Schooldakrevolutie beschikbaar gestelde Schooldakkaart. Hiermee is op hoofdlijnen inzichtelijk welke potentiële CO₂ reductie kan worden gehaald door het aanleggen van zonnepanelen.

Verkregen inzichten volgens de Schooldakkaart van de Schooldakrevolutie:

- op 38 van de 78 schooldaken (DDC + geen DDC) liggen reeds 6.163 zonnepanelen
- naar inschatting genereren deze panelen een stroomopbrengst van 1,8 miljoen kWh/jaar
- naar inschatting zorgen deze panelen voor een CO₂ reductie van 1.000 ton CO₂ /jaar
- op deze daken passen nog 12.773 panelen extra
- deze extra panelen zorgen voor een extra stroomopbrengst van 3,7 miljoen kWh/jaar
- de potentiële CO₂ reductie voor deze nog extra te leggen panelen is 2.050 ton CO₂/jaar
- de totaal te halen CO₂ reductie middels zonnedaken op schoolgebouwen is 3.050 ton CO₂/jaar

Met een volledige inzet op het aanleggen van zonnedaken kan in principe worden voldaan aan de doelstelling van het klimaatakkoord voor 2030. De hiervoor benodigde investeringen gaat echter af van de investeringsruimte die nodig is voor het verbeteren/ vervangen van onderwijshuisvesting zelf. De ambitie om de scholen te vervangen binnen de afgesproken periode komt hiermee nog verder uit beeld en is dan ook niet gewenst.

Bredere opgave en natuurlijke vervangingsmomenten

De opgave om scholen te laten voldoen aan huidige kwaliteitseisen, onderwijskundige behoeften en de klimaat- en milieudoelstellingen uit het klimaatakkoord vragen om een flinke kwalitatieve inhaalslag. Een deel van deze inhaalslag zal plaats moeten vinden op natuurlijke vervangingsmomenten door middel van vervangende nieuwbouw of grootschalige renovatie. Ook zal een gedeelte van de opgave tijdens de exploitatiefase plaats moeten vinden door middel van duurzaam beheer en onderhoud en kleinschalige aanpassingen. Verduurzamen van onderwijshuisvesting gaat daarbij verder dan energie besparen en elektriciteit opwekken. Het gaat om het volledig toekomstbestendig, passend en gezond maken van de schoolgebouwen. Hierdoor kan het gebouw echt optimaal in dienst staan van het onderwijs en een gezonde leer- en werkomgeving bieden, zowel voor huidige als toekomstige generaties. Het maken van een Integraal Huisvestingsplan waarin afwegingen onderling afgewogen kunnen worden gaat hierbij helpen.

Bijlage A: Gehanteerde uitgangspunten voor doorrekening

Om te kunnen rekenen aan de verduurzamingsopgave is het van belang duidelijkheid te geven over gehanteerde uitgangspunten. In de doorrekening is aangesloten bij de uitgangspunten van de landelijke Sectorale Routekaart verduurzaming schoolgebouwen, landelijk beschikbare kengetallen bij het kenniscentrum Ruimte-OK en de beschikbare informatie vanuit de DDC monitor 2020.

Hieronder staan deze toegelicht.

Uitgangspunten klimaatakkoord en Sectorale Routekaart ([PO-Raad](#), [VO-raad](#) en [de VNG 2020](#))

- Doelstelling 2030 = 49% CO₂ reductie (tov referentiejaar 1990) = 44% tov 2017
- Doelstelling 2050 = 95% CO₂ reductie (tov referentiejaar 1990) = 90% tov 2017
- Reductie CO₂ uitstoot over periode 1990-2017 is 5% (2017 wordt gehanteerd als referentiejaar)
- Emissiefactor gas = 1,78 kg/kWh in 2017 (zie stap 5 uit [rekentool daadwerkelijk energieverbruik](#))
- Emissiefactor elektra verbruik (conform KEV 2019) = 0,45 kg/kWh in 2017
- Emissiefactor elektra verbruik (conform KEV 2019) = 0,30 kg/kWh in 2025 en 0,09 kg/kWh in 2030

Gebruikte kostenkengetallen kostenniveau (beschikbare kengetallen Ruimte-OK)

- Stichtingskosten nieuwbouw Bijna Energieneutraal (BENG): € 2.600,-/m² PO/SO en € 2.400,-/m² VO
Met dit bedrag zullen op later moment extra investeringen nodig zijn om alsnog te gaan voldoen aan klimaatakkoord (= energieneutraal en aardgasvrij).
BENG gebouw = gasverbruik 6 m³/m² BVO en gebouw gebonden elektra 40 kWh/m² BVO
- Stichtingskosten nieuwbouw Energieneutraal (ENG): € 3.000,-/m² PO/SO en € 2.700,-/m² VO
Met dit bedrag wordt voor deze gebouwen voldaan aan doelstellingen klimaatakkoord.
ENG-aardgasvrij gebouw = gasverbruik 0 m³/m² BVO en gebouw geb. elektra 0 kWh/m² BVO
- Omrekening naar jaarlijks terugkomende kosten: Een bedrag van 10 miljoen aan investeringen, zorgt op dit moment (bij een 40 jarige afschrijving en 2% rente) voor een toename van € 370.000,- aan jaarlijkse kapitaallasten (opbouw van 250K aan afschrijving en 120K rente).

Uitgangspunten gerelateerd aan specifieke kenmerken lokaal scholenbestand (DDC monitor 2020)

- Omvang scholenbestand als beschreven in de DDC monitor 2020
- In de doorrekening is rekening gehouden met afwijkingen ten opzichte van de DDC monitor 2020
In 2020 kregen vier scholen vernieuwde huisvesting (Canisius College/ 't Rijks, Jorismavo, Kindcentrum Toon, het Citadel College (Dijkstraat). De basisschool Kampus is opgeheven.
In Nijmegen Noord is de nieuwe basisschool de Boomgaard gerealiseerd.
- De huidige rekenvergoeding die DDC-schoolbesturen in 2020 ontvangen = € 14.443.815,-.
Voor een besteding van deze rekenvergoeding is gekeken naar de verdeling in 2019;
- Over reeds gedane investeringen in de huisvesting betalen schoolbesturen jaarlijks rentekosten en afschrijving. Gemiddeld genomen hebben schoolbesturen in 2019 49% van hun DDC rekenvergoeding ingezet als dekking voor deze jaarlijks terugkomende kosten. Dit komt neer op circa € 7,1 miljoen. Dit bedrag is een momentopname en zal door de jaren heen verder oplopen als gevolg van nieuw gedane investeringen.
- Het resultaat op de huisvestingsexploitatie bedroeg in 2019 gemiddeld 16% van DDC rekenvergoeding. Dit komt neer op circa € 2,3 miljoen. Dit bedrag is door de schoolbesturen in principe inzetbaar voor het aangaan van nieuwe investeringen in de huisvesting en afdekking van risico's (bijvoorbeeld extra kosten bij asbest en/of tegenvallende bouwprestaties bij gebruik nieuwe technologieën). Dit bedrag is een momentopname en zal door de jaren heen teruglopen als gevolg van nieuw gedane investeringen.
- Het bedrag dat schoolbesturen vanuit hun ontvangen rekenvergoeding in 2019 kwijt waren aan belastingen en heffingen bedroeg in 2019 gemiddeld 15% van de DCC rekenvergoeding. Dit komt neer op circa € 2,2 miljoen.
- De overige 20% van de ontvangen rekenvergoeding is in 2019 door schoolbesturen ingezet voor het dekken van kosten die gepaard gaan met verzekeringen en schades (2%), advieskosten (1%) als ook huur voor bewegingsonderwijs (4%), tijdelijke huisvesting (7%) en huur onderwijsruimten DDC leerlingen die gehuisvest zijn in gemeentelijke gebouwen (6%). Dit komt neer op circa € 2,9 miljoen.

Onderliggende berekeningen per scenario en per schoolbestuur zijn beschikbaar.

Colofon:

Dit document is opgesteld om voor de scholen in Nijmegen in beeld te brengen op welke manier de huidige DDC-vergoeding toereikend is voor doelstellingen zoals vastgelegd in het klimaatakkoord. De uitkomsten hiervan vormen input voor de vijfjaarlijkse evaluatie van de DDC-afspraken.

Dit document is tot stand gekomen in gezamenlijk overleg met gemeente en schoolbesturen.